СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 101. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 2. мая, 1928. VOL. XXXVI. No. 101. Jersey City, N. J., Wednesday, May 2, 1928. THREE CENTS.

ГУЧНІ ПРИВІТИ ТРАНСАТЛЯНТІЙСЬКИМ ЛЕТУНАМ

РОДИНИ ЛЕТУНІВ ПРИЇЗДЖАЮТЬ БРАТИ УЧАСТЬ У ПРИВІТАХ.

НЮ ЙОРК, 30. квітня. — Ню Йорк витав нині незвичайно гучною демонстрацією Келя, Гінефельда й Фицмориса, що летіли на німецькому літаку „Бремені" понад Атлянтійський океан.

Від учасного ранку Бродвей і Пята Ев. по Центральний Парк були обставлені сотками тисячів людий, що ждали на летунів. Коли летуни нарешті появилися, маси народа перемінилися в справдішну товпу, що хотіла гукати, робити стукіт. В порті всі просто кораблі пристали до врочистости в сей спосіб, що стали гуділи своїми сиренами. Летуни впевняли, що вони ще ніколи не бачили нічого подібного.

Летуни пішли від Бетері Плейс до Сити Гол, де представники уряду доручили їм памятні письма та медалі, вибиті для них стейтом Ню Йорк. Відтак пішли дальше на північ, витані всюди величезними товпами народа.

Далі задержалися вони на якийсь час ще в кількох місцях, так що вже не могли дійти до Сентрального Парку, де їх дожидало кількасот тисяч народа. Коли поліція остаточно повідомила цікавих, що летуни туди вже не будуть мати часу приїхати, дехто з цікавих попав у таку лють, що пробував розвалити сидження, уладжені на руштованю.

На сі паради наспіли вже з Ірляндії й Німеччини жінки летунів, щоби й собі дістати деякий смак зі слави своїх мужів. З Німеччини мав виїхати тайно в Америку Юнкерс, котрий подав був плян будови літака „Бремена"; догадуються, що він має якісь нові пляни для летунів.

БУДУТЬ РОЗСЛІДЖУВАТИ ВИДАТКИ НА ВИБОРИ.

СЕНАТ ЗБИРАЄТЬСЯ ДО ДОКЛАДНОГО СЛІДСТВА.

ВАШИНГТОН, 30. квітня. — Демократичний провідник сенатор Робинсон з Аркензо предложив сенатови резолюцію, після котрої сенат мавби установити спеціяльну комісію для розсліду видатків президіяльних кандидатів.

Резолюція є повторенням резолюції сенатора Бори з 1924. року, яку мав вироботи сенатор Ла Фолет з Вискансина. Після неї, голова сенату, себто віцепрезидент Злучених Держав, мавби встановити комісію з 5 сенаторів, яка малаби прослідувати всі видатки на вибори президента в сьому році. Комісія малаби право не лишень домагатися від кождого кандидата предложення собі докладного звіту з усіх жертв, але й малаби право покликати на слідство кожду особу, яку тільки їй забажаєтся, та карати тих, що не захочуть її послухати.

Оплачувати комітет мавби сенат зі своїх біжучих видатків. Покищо на сю ціль визначено 25,000 долярів. Проти резолюції ніхто не повстав, але як уже її ухвалено майже всіма голосами присутних сенаторів, тоді забрав слово сенатор Волш з Месечузетс та став її критикувати, що вона не повна та просив сенаторів, чи хтось не предложивби резолюції, яка означалаби, яку суму має видати президіяльний кандидат.

Віцепрезидент Дос ще не подав членів комітету, але обіцяв зробити се завтра.

ЗА ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

ЩЕ НЕ ВТИХАЄ АГІТАЦІЯ ЗА КУЛИДЖОМ.

ВАШИНГТОН, 30. квітня. — Хоча президент Куидж уже кілька разів застерігався проти ставлення його кандидатури при теперішних виборах, знова повстав один з місцевих провідників републиканської партії з його кандидатурою. Сим разом зробив се Джордж Шулц, бувший член пенсильвенійської леґіслятури, тепер мировий суддя в Шамокині, Па.

Охочі до закладів Американці вже почали робити заклади за те, хто стане кандидатом партій та хто буде президентом. Між кандидатами Смит має богато більше шансів як Волш або Рід, серед републиканців всі признають перше місце Гуверови.

Демократична партія іменувала Боверса, редактора нюйорської газети Ворлда, як бесідника, що має почати конвенцію демократичної партії в Гюстоні.

СМЕРТЬ ЦАРСЬКОГО ҐЕНЕРАЛА.

НЮ ГЕЙВЕН, Конетикат, 30. квітня. — Нині похоронено тут без паради помершого тут учора 70-літнього Евгенія Александровича Юрієва, що був колись царським ґенералом та мав бути навіть кревняком царя. Жив він тут нікому невідомий при своїм сині.

Кажуть, що покійний мав колись на Україні й в Росії великі маєтки, бо аж 50,000 акрів землі. Його син, що був офіцером у царській армії, працює тепер як робітник.

ВИНУЄ АЛІЯНТІВ.

НЮ ЙОРК, 30. квітня. — Відомий американський історик Берджес видав книжку „Святість Права", в котрій доказує, що аліянтські держави завинили в тому, що національне питання в Европі не розвязане. Каже автор, що якби Німеччина була виграла війну, то справа національна булаби розвязана краще.

ПРИСУД СМЕРТИ В ПЕРЕМИШЛІ.

На днях станув перед перемиським судом присяглих Йосиф Гречак, 38-літній селянин з с. Гувника, обвинувачений у вбивстві, доконаному на Антоніні Федишиновій, прибраній матері своєї жінки. Федишинова була свідком близче неозначеного злочину Гречака проти природи. Щоб позбутися свідка, Гречака засівся на Федишинову в лісі й кількакратним ударом сокири поклав її трупом на місці. Судді присяглі потвердили вину Гречака 11 голосами; супроти чого трибунал видав присуд смерти через повішення.

ЦИГАНСЬКІ ФАЛЬШИВНИКИ ДОЛЯРІВ.

Букарештенська поліція викрила банду фальшивників банкнотів, у якій було двох адвокатів. Фальшивники, яким не оплачувалася продукція циганської валюти, пускали в світ доляри з помітним збутом на Радянщині.

РОКОВИНИ РЕВОЛЮЦІЇ 1848 Р.

Республиканські та демократичні організації Німеччини відсвяткували 18-го березня 80-ті роковини берлинської революції 1848 р. В той день відбулася в Берліні низка мітинґів та походи на кладовище у Фрідріхсгайм, де складено вінки на гробах жертв революції. Пополудні сформувався великий похід, в якому взяли участь соціял-демократи та комуністи. Урядові круги не брали участи в тому святі.

В РАД. СОЮЗІ АРЕШТУЮТЬ ЧЕХІВ.

Пражський часопис „Ческе Слово" доносить з Москви, що цими днями арештовано в Рад. Союзі кількох членів чехословацької кооперативи, що розділювала рільничі машини між чеських кольоністів в Рад. Союзі. Крім того арештовано без подання причин біля 25 Чехів кольоністів. На погляд цього часопису, всі ті арештовання є наслідком цього, що чехословацький уряд не визнав по нинішній день „де юре" радянського уряду.

ВЕЛИКОДУШНІСТЬ ЛЬВІВСЬКОГО МАҐІСТРАТУ.

Львівський маґістрат розділив на днях 100,000 зол. допомоги поміж рівні польські й жидівські інституції міста, вповні ігноруючи українські інституцій, хоч узискані на допомоги фонди складають й українські податники.

ГОРКІЙ ЮДОФІЛОМ.

Підстарілий Горкій, що живе тепер в Італії, приступив як член до комітету „Гезерд" у Звенигороді, уманського повіту, який має на меті підпомагання жидівської кольонізації на Україні. Вдячні Жидки іменували Горкого почесним членом свого кольонізаторського комітету.

ВІДЗНАЧЕННЯ 15-ТИРІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТИ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО.

Центральна комісія в справі увічнення памяти Михайла Коцюбинського при НКОсвіті намітила порядок відзначення 15-тиріччя з дня смерти письменника, що має відбутися 25. квітня цього року.

Святкування має охопити такі установи: школи соціяльного виховання та профосвіти, ВУЗ-и, клюби і сельбуди, бібліотеки і читальні, т-ва та ріжні обєднані гуртки культурноосвітнього характеру, а також науково-дослідницькі катедри, інститути та инші наукові установи.

По вищих школах буде проведено лекції, присвячені М. Коцюбинському на загальних зборах всього колективу, а також в порядку читання окремих курсів. По школах соцвиху, профосвіти та ФЗУ буде проведено вечірки, доклади, інсценіровки, випущено спеціяльні номери стінних газет і т. и. Теж саме буде проведено по клюбах і сельбудах, в хатах-читальнях та гуртках культосвітнього характеру. По науково - дослідницьких установах буде організовано урочисті пленарні засідання з докладами про письменника.

Підчас святкування всі радіо-стації обовязані влаштувати доклади, лекції і концертні відділи, а преса вмістить статті, огляди, списки творів М. Коцюбинського та літератури про нього і т. и.

Скрізь по всіх установах, організаціях, школах і т. и. підчас свята М. Коцюбинського буде проведено збір пожертв на памятник письменникові у Винниці.

Поруч цього комісія ухвалила звернутися до всіх установ і організацій з проханням надсилати всі матеріяли до святкування: видання творів М. Коцюбинського, доклади, статті, хроніку і т. д. до центральної комісії для утворення ювілейного архіву М. Коцюбинського при інституті ім. Шевченка.

До дня 25-го квітня ухвалено надрукувати відозву і оголошення до установ і громадян України про збір пожертв на памятник М. Коцюбинському. Крім того буде видано популярну біографію М. Коцюбинського, серію його оповідань окремими книжечками із вступними статейками та коментарями (у виданні ДВУ під редакцією Шевченківського Інституту), окремо буде видано збірник кримських і молдавських оповідань, дитячі оповідання, а також оповідання „Тіні забутих предків" зі вступним словом А. Крушельницького та з ілюстраціями Олени Кульчицької.

БЕЗРОБІТТЯ В ПОЛЬЩІ.

Після останніх статистичних зіставлень за тижневий протяг часу від 3-го до 10-го березня число безробітних на терені Польщі зменшилося на 800 осіб. Загальне число безробітних виносить тепер 177,000 осіб, в тому 33,000 безробітних жінок.

БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ НА КЕЛЬНСЬКІЙ ВИСТАВЦІ.

Всенародня бібліотека України (в Києві) надіслала на Кельнську виставку преси зразки старого українського друку. Надіслано львівський „Апостол" 1574 р., острожський „Апокрисис" Христофа Філарета 1598 р., київський „Сінопсис" 1580 р., чернигівське „Руно орошенное" 1702 р. та инш. Крім того надіслано видання XIX-XX сторіччя, що характеризують ріжні етапи розвитку української культури та друкарства. Надіслано перші видання українських клясиків, зразки української преси, женевські видання українською мовою й зразки продукції ріжних українських видавництв. Бібліотека також експонує на виставці свої видання, фотографічні знимки своїх приміщень, діяграми зросту бібліотечних фондів то-що. Харківська державна бібліотека ім. Короленка вже відправила до Кельна збірку фотографій та діяграмів, що відбивають ріжні моменти роботи бібліотеки та її окремих відділів.

ГЕОЛЬОГІЯ И ОБОРОНА КРАЇНИ.

На засіданні II. відділу УАН акад. П. Тутківський зробив наукове повідомлення „Роля геольогії в обороні країни".

Доповідач докладно зясував, яку велику допомогу може дати геольогія підчас військових подій, використовуючи деталі рельєфу, через вказівки для постачання будівельного матеріялу й води та даючи потрібні відомості щодо проведення нових шляхів.

ЯК УБИТО ПРОВОКАТОРА ГУРИНА.

Про подробиці убийства „коронного свідка" в процесі Білоруської Громади, провокатора Гурина, повідомляють з Вільна: Гурин приїхав до Вільна в характері свідка дня 16-го березня. Критичного дня слідкував за ним убийник, який в 11-ій год. ніччю допав його на Яґайлонській вулиці й стрілив до Гурина з револьвера. Куля попала в ногу. Гурин почав тікати й упав до одного з поблизьких ресторанів, але вбийник вбіг за ним і стрілив у нього ще чотири рази. Один з стрілів був смертельний. Убийник кинувся тепер до втечі, але за ним кинулося кількох нічних сторожів і поліціянт. Відстрілюючись, тікав убийник далі, але не зміг втікти, окружений нічними сторожами. По ствердженні його ідентичности виявилося, що він зветься не Пекарський, як первісно подав, але Семен Клінцевіч і походить з села Траби.

В звязку з убийством Гурина сконфіскувала віленська прокуратура наклади віленських часописів „Слово", „Дзєнік Віленскі" й „АБЦ", в яких поміщено статті про убийство разом з висідами добутого слідства. Проти конфіскати запротестував синдикат віленських денникарів, які оголосили триденний часописний страйк.

ЄГИПЕТ ПІДДАВСЯ

ПАРЛЯМЕНТ СХИЛИВСЯ ПЕРЕД АНГЛІЙСЬКИМ УЛЬТИМАТОМ І НЕ УХВАЛИВ ЗАКОНА ПРО ПУБЛИЧНІ ЗБОРИ. — ПЕРЕГОВОРИ З АНГЛІЄЮ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ.

КАЇРО, Єгипет, 30. квітня. — В хвилі, коли допливало пять англійських воєнних кораблів до Єгипту, щоби силою змусити єгипетський парлямент до уступлення зі свого становища в справі закона про публичні збори, запало в тімже парляменті по трохгодинній секретній сесії рішення, щоби отой закон залишити та розпочати з англійським урядом нові переговори.

Англія противилася новому законови, що поширював свободу зборів по тій причині, бо цей закон готов поставити чужинецких жителів в Єгипті в дуже погане положення та готов уможливити повторення таких демонстрацій, як це було в Александрії в 1921 р., коли то згинуло 20 чужинців, а 60 було ранених.

ПОЛЬЩА ВИТАЄ ЕМІРА.

ПОКАЗУЄ ЙОМУ КІНСЬКІ ПЕРЕГОНИ. — БАЛЬ НА 2,000 ОСІБ. — АЛЕ НА 1. МАЯ ЗАБИРАЄ ЙОГО З ВАРШАВИ, ЩОБ НЕ БАЧИВ РОБІТНИЧОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

ВАРШАВА, 30. квітня. — Польща витає афганістанського короля з величезною помпою. Всі улиці вичищені і прикрашені, на бальконах домів і у вікнах повно дорогоцінних диванів. Влаштовано гальовий обід, в якім взяли участь всі дипломатичні представники, президент і високі урядовці. Не було тільки Пілсудського, бо, кажуть, що він хорий. По обіді повели еміра на кінські перегони, які мали йому дуже подобатися. Кромі того показали ще фаерманську стацію. І тою зацікавився емір. Кажуть, що замовив навіть кількох польських офіцирів до Афганістану, щоби там вчили фаерманського діла.

По балю розділив він ордери, надаючи їх польському президентови і Пілсудскому та другим польским високим урядовцям.

По тій параді відвезено еміра на провінцію до князя Патока, бо не хотіли, щоби він був свідком робітничого свята 1. мая. Бо в той день побоюються великої комуністичної демонстрації, а що готово прийти на вулицях Варшави до стрілянини, то це було би не дуже милою несподіванкою для еміра.

„АМЕРИКАНСЬКИЙ ДІМ" В ПАРИЖІ.

БУДЕ КОШТУВАТИ $400,000. — ПРИЗНАЧЕНИЙ ДЛЯ СТУДЕНТІВ.

ПАРИЖ, 30. квітня. — Амбасадор Геррик взяв участь разом з великим числом американської кольонії в закладинах угольного каменя під будову „Американського Дому".

Це буде інституція, побудована в університетській части Парижа, призначена для американських студентів. Інституцію побудують коштом добровільних жертв. Шість других націй мають вже побудовані в Парижі такі самі національні студентські доми.

ФРАНЦІЯ ГОТОВА СПЛАЧУВАТИ ДОВГИ АМЕРИЦІ.

ПАРИЖ, 30. квітня. — Французький премієр Поанкаре, що є заразом і міністром фінансів, не тратить часу. Одержавши при останніх виборах певну більшість в парляменті, зачинає братися до виконання тої програми, з якою пішов до виборів. В найблизших днях можна сподіватися розписання великої внутрішньої позички, яка буде призначена до усталення французької валюти та сплачування воєнних довгів.

І так Франція готується заплатити Злученим Державам згідно з пляном Меллона вже на 15. червня $11,250,000 титулом довгу, а Англії 8 міліонів фунтів стерлінґів в двох ратах: 15. вересня і 15. марта 1929 р.

Загальна опінія є за тим, щоби довести остаточно французькі фінанси до порядку. Через те Поанкаре відніс при виборах побіду над лівими. Але, як слушно кажуть, це не була побіда консервативних, ні поразка лівих, а тільки побіда републики.

НІМЦІ БУДУЮТЬ В ПЕРЗІЇ ЗАЛІЗНИЦЮ.

МОСКВА, 30. квітня. — В Теграні, столиці Перзії, заключила група німецьких фінансістів і промисловців контракт, силою якого має побудувати на протязі 8 літ залізницю, що буде вести з Перського заливу до Каспійського моря. Рівнож і американські промисловці перебрали частину зобовязань.

Залізниця буде коштувати $100,000,000. Скористають на ній дуже багато совіти, бо будуть достарчувати не тільки веляку скількість будівельного матеріялу, але будуть могли легко експортувати свої товари до Перзії.

КИТАЙЦІ ПЕРЕХИТРИЛИ ЯПОНЦІВ.

ШАНГАЙ, 30. квітня. — Націоналістична армія підійшла в побідній поході під столицю провінції Шантунг, місто Тсинан, яке контролюють Японці. Японський генерал заявився проти того, щоби націоналістична армія, чи яка друга, вступали в місто і зводили там бої. Націоналістична армія, не хотячи доводити до воєнного конфлікту з Японією, до міста Тсинан не ввійшла, але перервала телеграфічні дроти і висадила залізничний міст, відриваючи в той спосіб місто від світа. Японський генерал, замкнений в місті, не знає, що далі робити.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НІМЕЦЬКА СОЛІДАРНІСТЬ

Витаємо на американській землі німецьких летунів. Витаємо їх як справжніх героїв, котрі пустилися в дорогу через океан, не зважаючи на те, що та дорога коштувала досі стільки жертв людського життя. Витаємо їх всі, без ріжниці на нашу національність, але таки найбільше витають їх Американці німецького походження. А вони мають ще особлившу причину до втіхи. Бо ото Америка витає тих, проти котрих вона недавно тому воювала, котрих уважала за найбільших ворогів, котрих мову прогнала зі своїх шкіл, і котрих ще не так давно інтернувала як шпіонів і зрадників. Ще не так давно як зникла була в Америці німецька напись, а сегодня бачимо, як в найбільших американських часописях видніють німецькі оголошення, поздоровляючі німецьких летунів. Великі американські фірми, що їх власниками Американці німецького походження, гордяться славно і явно країною батьків своїх, гордяться своїм німецьким походженням, з яким ще недавно тому треба було їм скриватися. Німці переживали тут важкі часи, але плекали свою мову в домах і удержуваних своїми фондами школах завзято далі та ждали кращих часів. Солідарно видержали крізу та в короткім часі дожили того, що Німців витають в Ню Йорку з такою парадою, якої, як заявив мейор Вокер, не зазнав ще ніхто з чужинецьких гостей.

Згадуючи про те, хочемо ще піднести іншого рода німецьку радість, яка звязана в певній мірі з нашим рідним краєм. Як взагалі поважне число Німців живе на українських землях під Польщею, а ще більше є їх на інших непольських землях, особливо на Горішнім Шлеску. Ті Німці борються з Польщею і її нахабством подібно як і ми, Українці, і подібно як ми взяли участь в останніх виборах до польського сойму. Пішли і вибрали стільки німецьких послів, скільки тільки можливо було їм вибрати згідно з їхнім числом населення. А колиб Українці вибрали були стільки послів, що їх повинні мати згідно з їх чисельністю, то повинніб були вибрати чотири разів більше послів як вибрали. Через те Українці сумують по виборах, а Німці радіють. Ми, Українці, пишемо по часописях про наше розбиття, заскорузлість, отаманію, провінціоналізм, нерозуміння одного фронту і партійність, а Німці радіють та розписуються про те, що побідила німецька солідарність, німецька вірність, яка все в тяжких народних хвилях брала верх, ставляючи народній інтерес висше особистого чи партійного.

Радуються Німці і тут і там за морем, бо мають з чого радіти. Малощо не цілий культурний світ станув до боротьби з ними. Війну програли, землі потратили та платять тяжкі репарації. Та що з того. Німецька енергія, наука, техніка, витревалість, завзяття, а попри те німецька солідарність поконують всі перешкоди і німецький нарід здобуває знова одно з перших місць в світі.

Др. Остап Грицай (Відень).

В 40-ЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

(1888—1928 р.).

(Докінчення).

Видвигаючи ідеал визволення усеї України з ярма чужинецької неволі, оспівує Федькович славу Рідної Землі в цілім ряді поем, присвячених уже то Україні як матері всіх наших земель („Україно, Запороже, годі вас забути"), або нпр. переспів „Слова о полку Ігоревім", вже то минулому та теперішньому Буковини, як своїй ближшій батьківщині („Буковині"). Геройські постаті його укоханої Гуцульщини — як нпр. Юрій Гінда, Лукіян Кобилиця, а передовсім преславний гуцульський ватажко Довбуш — оживають в епічних поемах Федьковича, хоч, що правда, не в усій величі і красі своїх геройських починів. Довбуша малює Федькович головно в його відношенню до зрадливої коханки Дзвінки, Юрія Гінду теж у хвилі забави з коханками, які взаїмно себе отроюють —, мотив розроблений Федьковичем ще і в інших поемах — один Лукіян Кобилиця (ватажко ворохобного руху в р. 1848/49) являється справжнім борцем за народню свободу, але поема про нього лишилася, на жаль, куцим фрагментом. Сильне враження робить епічна пісня про „Короля Гуцула" в збірці **„Дикі думи"** (1876), одній з найкрасших збірок нашого поета, пісня зложена почасти під впливом одної поеми славного німецького поета Уляндa (Uhland), але гарно приладжена до духа гуцульського середовища. Позатим у Федьковича цілий ряд поем з гуцульського побуту, по більшій части з мотивами рекрутської долі та безталанного кохання („Пуга", „Новобраньчик", „Шипітські березм", „Дві пісні рожеві", „Мертвець", „Циганка", „Свекруха", „Волошин", „Городенчук" та ин.), всі повні любови до рідної людини й рідної землі. Але богато з них писав Федькович під вражінням поем Шевченка (особливож таких творів Шевченка, як „Причинна", „Тополя", „Калина", „Перебендя" то-що) і намагався в них наслідувати Шевченка до того степеня, що риси його власного таланту затираються иноді зовсім, і виходять прості, місцями майже дослівні переспіви Шевченкових творів. Жалувати треба теж, що момент кохання грає в епічних поемах Федьковича надто значну ролю, та ще до того кохання кволого, романтично видеалізуваного, без глибшого підходу до таких мотивів. Як я уже зазначив, і геройські постаті Гуцульщини зображує нам Федькович в таких любовних сценах, хоч нам богато цікавіще булоб бачити тих гуцульських ватажків не в обіймах коханок або в конфлікті з ними, тільки в розгарі їх геройських починів во благо народньої справи, на чолі зревольтованих народніх мас та в боротьбі цих народніх мас за своє право, ось як в поемі із сербського минулого „Празник у Такові". На жаль — таких картин в Федьковича не подибується, затеж він де-далі до униди читача переспівує Шевченкові „Думи мої" та скарги законних дівчат на зразець дівчини з „Тополі". Оттут і границі великого зрештою таланту Федьковича, або скажім красше: його творчого характеру. Як з одної сторони сказою в цім творчім характері нашого поета являється те, що Федькович, хоча і найкрасший в нас співак жовнірської недолі, вважав укінці гідним себе співати пісні в честь цісарського деспота і його мілітарної сили, так з другого боку тратить творчість Федьковича не мало зі свойого престіжу, повертаючись зовсім не в русло Шевченкових ідей, а до способу писання Шевченка. А прецінь суспільні відносини на Буковині доби Федьковича домагалися від нашого поета тогож самого безумовного зосередження на соціяльних питаннях, що його ми бачимо в такій потрясаючій послідовности й характерности в Шевченка. Правда — поетові, а ще до того поетові з таким великим таланом, як Федькович, трудно промишляти тільки буденщиною і злобою та горем дня. Це і божа спромога поета, що **вільно йому** — як каже великий поет Німеччини, Фрідріх Шілер, — раювати небом, окремішним світом сотвореної собою краси, де, мовляв, нема ні болю ні зітхання. І доволі виразно зазначує сам Федькович потребу такої утечі поета у світ вимріяної краси в короткім, але важливім стишку „У море!", де поетову тугу за морем треба нам (по поясненню Івана Франка) розуміти як „казочний світ поезії". Та респектуючи вповні таку свободу поета та його боже право на „фантастичні думи, фантастичні мрії" — які і в Федьковича захоплюють нас своєю ніжною красою — вільно нам сказати, що найглибше потрясає нашими душами поет тоді, коли проображує сяєвом творчої краси не щось далеке й байдужне нашому почуванню, а перепоєне слізми і крою дійсне життя; життя, яким жила й живе людина поетового середовища в широких масах народу та під кормигою даних умовин. Одначе Федькович **не з усею послідовністю** розкриває перед нами кріваві глибини нашої національної, поневоленої дійсности. На це доказом не тільки сильний романтичний момент в його поемах, але і в його, зрештою, як я сказав, прекрасних оповіданнях (**„Хто винен?", „Сафат Зінич", „Три як рідні брати", „Безталанне кохання", „Люба-згуба"** й ин.), де темні сторони соціяльного побуту гуцульського селянства зовсім не зазначуються. Затеж тут скрізь історії про ідеальне кохання ідеальних героїв.

Але як-не-як — у Федьковича ми все таки чуємо відгуки болючої дійсности. І наш поет почуває гаразд, що не досить воно прославляти геройські та ідеалізовані подвиги й події в минулому народу, коли теперішність гірка і загрожена не тільки чужинецькими ворогами, але і своїми. Відступниками, зрадниками та прилизнями чужого, що гірш ворогів копали й копають гріб Рідній Землі. Знаменна є з цього погляду поема **„Сему-тому, хто цурається свого дому"**, а ще цікавіша **„Наші старі"**. Тут поет каже:

„Лиш пес старий", — так кажуть
люде, —
„А чоловік все молодий".
Се може й правда у людий,
А в нас, у Руснів, на чудо
Ще в пелінках, а вже „старий",
І вже — о божа мати крий! —
Уже учиться собака
Нарід продавати,
І за руські, людські душі
Карбованці брати,
Як за Христа невинного
Ісхаріот Юда.
А доки ще й на них впадуть
Жасні божі суди,
Як на того предателя, —
А нас розпинають
І терновими вінцями
Що днини вінчають,
І привалюють каміннем
У новій могилі,
Бо бояться, щоб не вскресла
Божественна сила". —

В поемі **„До О. Чернявського"** наголошує поет потребу тісного звязку між громадянством Галичини й Буковини. А в поемі **„До наших румунізаторів"** розмальовує Федькович зразкову роботу тих, що намагаються зрумунізувати буковинську область, причім поет символізує ту роботу як даремне змагання казкового Сізіфа*), що намагається витаскати на гору велику каменюку, яка все наново скочується в долину.

„Той камінь кари, то є ми,
А ви Сізіфи ті модерні,
Що загадали прештудерно
Перекотити нас, сами
Не знавши ще, чи в Букарешти,
Чи на Тарней який нарешті,
Аби перекотити лиш!
Бо хто не лакім на бариш?
Схаменіться, нерозумні,
Та вдартеся в груди,
Аби й на вас не упали
Жасні божі суди...
— — — — — — — — —
Бо ми — камінь, але камінь
Твердий та великий,
Сторaз більший, як той що 'го
Сізіф там таскає..."

Таких висловів щирого справді з глибин серця відчутого реалізму в нашого поета багато, і вони то лектуру його творів роблять важною і цікавою для нас ще й сьогодня, а може саме сьогодня в більшій мірі, ніж колись. Бо румунський наїздник нині страшніший для зеленої Буковини, ніж колишні австрійські цісарі. Румунська сіґуранца й румунські кримінали — це сьогодня заборало такого варварства, такої культурної ганьби, що перевисшають своєю огидою навіть те все, чим злочинили колись московські царі в епоху Шевченка. І тому кожне революційне слово найбільшого поета Буковини, яке колись розбудило її до нового життя, повинно стати й нині животворною стихією для її поневолених дітей. Нехай, що пізніший вплив Шевченка на Федьковича не зазначився додатно на його творчости, ослабив де-що первісну силу його слова і затер на духовім виді буковинського поета чимало рисів уродженої самостійности. Попри сліпі наслідування Шевченка є в Федьковича доволі скарбів поетичної краси й **визвольної думки**, сотворених нашим поетом з найглибших глибин власного духа і власного творчого розуміння. І саме те повинно розгорітись нині палаючим вогнем Революції на шляху визвольних змагань Буковини. Хай справдяться віщі слова Федьковича, виспівані ним в гарнім привітанню для су- [illegible] другого незабутнього поета Буковини, **Данила Млаки*)**.

Нові часи, нову силу
Душа моя чує,
Як згадаю, що лишаю
Да не сиротою,
Буковино, ненько моя,
Раю мій, покою!
Не сиротов останеш ти
В широкому світі,
Бо є в тебе гарні сини,
Дужі, добрі діти,
Що гарно ся постарають
Про гарну ти долю,
І люде ся не насміють
За Господню волю.
Не насміють, не осудять,
Пальцем не покажуть!
Наша слава, права слава
Во вік не поляже!

---

*) По старогрецьким переказам Сізіф, основець і цар міста Коринту, стягнув на себе ріжними злочинами неласку богів, а ті покарали його після смерти пеклом (адом). Тут мусів Сізіф котити на височенну гору могутній відлім скали, який за кожним разом, коли вже був близько верхка гори, падав знову в долину, і так падати-ме в-віки. З того „Сізіфова праця" на означенне всякого даремного зусилля. — О. Г.

*) Це псевдонім (прибране імя) **Ісидора Воробкевича** (1836—1903). Він написав багато ліричних віршів („Над Прутом"), епічних поем („Мурашка"), оповідань та драматичних творів. — О. Г.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(97)

„І під час співу (пише Варницький) „Вічна память" десятки тисяч людей стали на коліна і в кожного на очах виступили сльози. Самі кріпкі чоловіки плакали як малі діти. Картина надзвичайно сумна. Відправили похорон. До гробів підїхали прості селянські вози, навіть з рублями, запряжені круторогими волами з червоними стрічками біля рогів. Вози були квітчані і встелені квітками, гилками дерева та листям. Погоничі в українських вбранях. На кожний віз клали по одній труні, а на послідний дві труни. Музика почала грати похоронний марш і похоронна процесія рушила. Попереду йшла сотня Богдановських козаків на конях; потім більше сотні вінків від ріжних українських організацій та інституцій. Далі несли корогви, йшла півча та священики; несли чорні прапори, на яких були такі написи: „Безвинним жертвам організованих ворогів Вільної України", „Першим жертвам перемоги темних сил міста Київа".

На червоному прапорі від партії соціял.-революціонерів було нашито чорними літерами: „Контрреволюція пролила братню кров, але не розбила рядів борців за волю". Усього ріжних прапорів було до 30.

„Позаду гробів йшли представники центральних українських установ і організацій з М. Грушевським і С. Петлюрою на чолі. З початку процесія йшла Госпитальною вулицею вниз до критого ринку і вийшла на Хрещатик. Кругом море людей, котрі з плачем провожали процесію. Трамваї поставали; всі вікна високих будинків заляті людськими головами. Музика без перестанку грає похоронний марш, „Марселезу", „Ще не вмерла Україна". Дійшли до Царської площі. Тут скупчились десятки тисяч народу. Увесь косогір „Володимирської гірки" з зеленого зробився квіткою з народу, яка робила дуже пишне враження. Багато людей плакало. Далі процесія простягалася по Олександрівській вул. до Фроловського монастиря. В осьмій годині вечера з великими труднощами з Подола винесли труни на „Замчище", де колись була кріпость і боронила Київ від нападу ворогів. Звідціль видно Дніпро й чудові українські краєвиди. Могилу вирили не глибоку. Труни положили у два ряди. Кругом ями поставали ріжні організації з вінками й труни закидали живими квітами. Дуже тяжкий мент був, коли співали „Прийдіть, останнє цілування". Після відправи похорону козаки почали загортати труни землею. Мабуть ніводна душа не осталась без того, щоб в яму не вкинути грудочки землі. На дворі уже стало темніть. Над могилою говорило дуже багато промовців...

„Як казали промови, то декілька разів з тисячі грудей виривалися слова: „Ганьба"! Помста"! В одинацятій годині в ночі проспівали всі „Заповіт" і тричі „Вічну память" і помаленьку почали розходитись. У кождого родилась мрія до самої завзятої боротьби з ворогами.

„Хай ця свята могила забитих козаків за волю України покладе нову сторінку нашої історії, хай бачить з київських гір уся Україна і готується до боротьби та великої організації. Тільки організованість дасть нам таку міць, що ніхто її не розібє"...

„Робітнича ґазета" між иншим з приводу похоронів писала:

„Шіснацять молодих трупів — се спроба прорвати фронт революції. Революція в сей час дійсно мусить боронитися на два фронти, проти двох ворогів і хто знає, який з них страшніший!...

„Се ми ховаємо революцію, самих себе, частину свого „я" кладемо в домовину. Хто з нас забезпечений, що на його голову не впаде новий удар ворога?...

„Промовці закликали усіх до боротьби за волю з зухвалим ворогом, що нацьковує нарід на нарід...

„У лютому Петроград бачив на своїх вулицях море червоних прапорів і тисячі людей з бадьорими революційними піснями... То ховали жертви революції...

„У нас сум, гнів. Там ворог був поконаний... Тут із трупа вилазить гадюка. Там не було ворога, а ми тут знаємо, хто ворог, та не знаємо, де його знайти".

У Московщині, відповім я. У московській психольоґії, що прагне до якогось дивно-незрозумілого месіянства, що прагне до поработщення своїх сусідів, що прагне до панування свого деспотичного, зарозумілого, егоїстичного „я", що так яскраво схарактеризоване у московських прислівях: „моєму нраву не препятствуй", ізетру в паращок", „в бараний рог ізагну", „шапками закидаем" та иншими.

* * *

30 липня увесь полк Богдана Хмельницького був відправлений в дієву армію, а Оберучев вжив заходів, щоби й там цей український полк було раховано як полк „бунтівників", як полк небезпечний для ладу й спокою в районі його розташовання. Тому полк був спочатку зосереджений в районі кавалерійського корпусу та знаходився на становищу заарештованого. В неможливо тяжкому стані перебував він, майже позбавлений харчування й иншого постачання. Старшинство полку навіть було позбавлене права виходити за межі частин своїх сотень, курінів, то що, навіть в районі свого полку і т. д. Нарешті командір корпусу переконався, що його ввели в блуд, давши лиху атестацію про Богдановський полк. Це він згодом сам заявив представникам полку, зазначивши при тім, що цей український полк є одна з найліпших військових частин, яку він взагалі стрічав. Полк був звільнений з арешту і відправлений на фронт. Хоч всеж на фронт його не направили до якогонебудь українізуємого корпусу, чи дивізії, а навпаки, заслали між суто московські части.

В реляціях фронтового командування не раз було зазначено, що Богдановці виконали з честю свій військовий обовязок, не дивлячись на те, що навкруги них стояли другі полки, що за активні операції Богдановців проти ворога загрожували перестріляти зі скорострілів „хахлов" за те, що, мовляв, вони „дрочат противника". Богдановський полк точно виконував боєві накази командування, чого инші полки вже давно не робили.

Нова слідча комісія у Києві, призначена Ставкою Верховнокомандуючого, мала категоричний наказ „установіть віновность" Богдановського полку, а також і українських установ. Не дивлячись на всі свої старання, цього вона зробити не змогла і припинивши свої провокаторські вишукування, чим скінчила своє „слідство", що з „безпрістрастієм" нічого спільного не мало, зробила таку постанову:

„Вислід комісії в справі полку ім. Богдана Хмельницького. Обміркувавши всі подробиці цього діла і порівнявши заяви свідків з обєктивними даними, що добуті протоколами, дослідами і даними експертів, слідча комісія зробила такий висновок:

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ ТРЕБА НАМ СИРОТИНЦЯ.

Минувшого року на Різдво наш священик, довідавшися, що ми, члени Українського Народного Союза, збираємося ходити по колекті на Сиротинець У. Н. Союза, виступив у церкві проти нашого Сиротинця з довгою проповіддю. Став говорити, що нам Сиротинця не треба, бо ми вже Сиротинець маємо в Филаделфії.

Але сталася таки в нашій громаді подія, яка нам показала, чи треба нам Сиротинця при У. Н. Союзі. Є тут член Провидіння, якому захорувала жена. Хотів він віддати діти до Сиротинця. Пішов він до священика, який каже йому, що він до Сиротинця нічого не має, що в сій справі треба віднестися до сестер. Пішов він до сестер, а сестри післали його знова до священика. Він каже, що священик власне його післав до них; тоді вони заявили, що вони напишуть до священика. Став наш громадянин ждати відповіди. По довгім жданню діждався. Пишуть йому: ми вам можемо діти приняти, але мусите зложити наперед 80 долярів і платити 80 долярів місячно, і мусите про те зробити контракт через скваєра.

Тоді й чоловік і ми всі побачили, що нам треба Сиротинця при У. Н. Союзі. Правда, сиротинці другі є, але се часто кожухи не на нас шиті.

Степан Терлецький.

ЩЕ РАЗ ДЖАН ЛУИС.

Як уже пишуть про діяльність Джана Луиса, а я думаю, що добре, що про се пишеться, то від річи буде згадати, що виконавчий комітет майнерської юнії вигнав недавно з юнії всіх членів комітету, що почав так званий рух за спасінням юнії та за скликанням конвенції в сій справі.

Додам, що виконавчий комітет викинув з юнії тих членів, назвавши їх комуністами, хоча вони не комуністи.

Не треба додавати, що того рода нахальна політика Луиса та його товаришів в уряді не подобається майнерам.

Іван Голий.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БОСТОН, МАСС. Повідомляється членів і членкинь Тов. Дружина Князя Данила, що місячний мітінг відбудеться в неділю, дня 6. мая, в годині 2-ій пополудни, в українській церковній гали, 136 Arlington St. Проситься всіх членів прийти на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження. Члени, котрі довгують, мають вирівнати свій довг. Сей мітінг перенесений на скорше, бо на 13. мая в Бостоні, а властиво в церкві, буде на візитації епископ Ован Теодорович, голова укр. правосл. церкви. — Никола Давискиба, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДОБРА КНИЖКА.

Я вичитав в „Свободі" оголошення, що вийшла з друку нова книжка під заголовком „Вступні слова і принагідні мови світського змісту", видана о. Кінашем.

Знаючи шановного автора як знаменитого бесідника, я хотів познайомитись із цим виданням і переглянути його, тимбільше, що часами і мені трапляється виступати з бесідами, а то часто й без приготовання.

Я дістав отже цю книжку в надії, що вона стане мені в пригоді й в помочі.

І я не помилився.

Зверхний вигляд дуже скромний; а заглянувши в середину, я завважав великий, читкий і дуже чистий друк на доброму папері. А це є одною з головних прикмет доброї книжки, тимбільше, коли книжка є видана для загального вжитку.

Діставши гарного враження зверхним виглядом книжки, я взявся до читання і перечитав її від „дошки до дошки" і чув в душі лише вдоволення.

Поминаю вже ці душевні настрої в міру читання поодиноких частин. Не це важним є! Важнішим є це, що книжка є пожиточною і конечною. З неї може черпати кождий — вчений і не вчений, робітник і доктор.

Гарна мова, правильний стиль і відповідна структура промов, після вимог реторики, є цінною прикметою цеї книжки, що є це перша книжка цього рода, брак котрої дуже відчувалося!

Іміґрація наша може лиш вдячною бути шановному авторови за його цінний труд.

Богато наших громад уряджує концерти, віча, вечерниці, наради і все шукає бесідників, а навіть спроваджує їх з подальших міст. А прецінь в цих громадах є нераз здібні, інтеліґентні люде, ідейні, щирі, талановиті, але з браком відваги і смілости до публичних виступів з бесідами; хоч є в них дані, є в них ідея, фантазія і широка тема, та не знають, як її уформувати. Не їх в цьому вина, вина деінде; вони не мали на чому опертися, не мали ніяких зразків, примірників.

Та вже є. Книжку цю видруковано і тепер вже ніхто не може сказати, що він не знає, як уложити промову.

В новій книжці шановний автор подає в загальних рисах головні підстави реторики і вияснює, як має бути збудована добра промова, а відтак слідує, аж 27 промов, дуже популярно і зрозуміло уложених; обіймаючих богато ріжних тем.

Однаково може їх зужити священик і робітник. Кожну промову можна обробити на ріжні лади, бо так богато є там думок.

Духа цих промов не берусь розбирати. Це хай зроблять самі шановні покупці.

Яке богацтво в цій книжці й яка користь з неї вийде всім без виїмки, чи він бесідник, чи ні, переконається кождий, хто купить собі цю книжку.

Я зі своєї сторони дуже тішуся появою цеї книжки і маю надію, що всі любителі книжок, а головно бесідники скористають з неї, а навіть змусять шановного автора до другого видання цеї книжки та вже в більшому обемі, з додатком нових вступних слів і промов.

Цього успіху, для нашого загального добра, сердечно бажаю.

П. Ковальчик.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й.

Похорон заслуженого Союзовця.

Дня 19. квітня відбувся похорон бл. п. Івана Парилика, про котрого вже була поміщена посмертна згадка в „Свободі" з дня 19. квітня.

Згадаю ще кількома словами за похорон. Бо отсе віддаємо останню прислугу одному з перших наших піонірів і орґанізаторів, біля котрого гуртувалися всі наші іміґранти, що приїзджали до Ню Йорку тому 30 літ взад. Покійний був ревним членом У. Н. Союза, до котрого належав через 34 роки. Був нераз делеґатом на конвенції Союза та вносив неодну добру думку в розвій нашої орґанізації. Кромі того покійний належав до ріжних льокальних товариств та підпирав через ціле своє життя всяку народну роботу.

Полишив вдову, трох синів і дві дочки. Тішився через ціле життя загальною симпатією, бо мав серце і любов помагати своїм землякам. Не одного іміґранта притулив він до себе та поміг йому стати на ноги. Не зражувався ніякими перешкодами ні в життю приватнім ні публичнім.

Якою великою симпатією тішився Покійний серед своїх і чужих, видно по тім, що на похороні зявилася величезна сила людей. Були Американці і инші народности. Були Українці не тільки з Джемейки, але і з Ню Йорку, Джерзи Сіти і других міст.

Похоронного обряду довершив о. П. Понятишин, котрий виголосив рівнож і пращальну промову.

К. Кирчів,
Джерзи Сіті, Н. Дж.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Болюча втрата.

Українці міста Ню Йорку попращали на все бл. п. Теофіля Качмара. Був це тихий, щирий і ревний український патріот. Покійний походив з Микулинець в Тернопільщині. Як в старім краю так і в Америці щиро займався народними справами. Належав до тов. Запорожська Січ, від. 117 У. Н. Союза. Через 10 літ займав все місце якогось урядника. Дбав про школу, а рівнож і своїм дітям дав добру науку. Старший син є добрим скрипаком і кінчить сього року вищу школу в Ню Йорку.

Покійний любувався дуже в співі і володів гарним барітоновим голосом. Нюйорське громадянство мало нагоду чути його богато разів зі сцени. Був це під кождим оглядом примірний український громадянин, котрий розумів наше важке політичне положення, добачуючи одинокий вихід з лиха в орґанізації і просвіті.

І. Б.

—o—

БАЛТІМОР, МД.

Наша громада на сто шестім місци. — Чому це так?

Переглядаю виказ Обеднання за час від 26. квітня 1926 р. до 15 марта 1928 і приглядаюся, скільки то поодинокі громади зложили на рідний край. Ню Йорк стоїть, як повинно бути, на першім місци, а за ним слідують рядками другі громади. Гляджу і за своєю громадою і бачу, що Балтімор стоїть на 106-ім місци.

І другі громади не дописали, але їх можна по більшости в дечім виправдати. Бо нам приходиться боротись з двома стовпами — червоним і чорним, які прибивають всяку жертвенність, втягаючи наш нарід в московське чи польське багно.

У нас в Балтімор червоного стовпа нема, але зате є чорний. А де рутенський дух, там не може бути мови про жертвенність і инші ідейні цілі. А знайдеться хто, що зверне людям увагу, то ще проти такого протестують. Правда, що вольному воля. Можна і протестувати. Але найкращий протест буде тоді, коли він не буде словний. Тому, коли хто думає, що в громаді нема рутенського духа, що там нема баламути, а священик щирий Українець і йде українська робота, то тоді треба виказати, скільки то з нашої громади йде на Рідну Школу з Різдвяної Коляди, скільки зібрано на Писанку, інвалідів, сироти, або на оборону невинно засуджених.

Рутенський дух загнав нашу громаду аж на 106-те місце в жертвенности. А прецінь в нас є добрі люде, не гірші як по других громадах. Коли ж ми позаду других, то тільки тому, що чорний стовп на перешкоді.

Наші рутенські отці духовні перебирають тепер ролю давних Зельманів і входять з поліцією до церков, щоби нарід наш перевести на рутенство. Інша річ, що нічого з того нема, але все те розбиває і дразнить нарід, а наслідок такий, що громади відтягаються від жертвенности на загально-народні цілі і народної роботи взагалі.

Т. Чорній.

Максим Ґоркий*).

ЯСТРУБ

Недавно Чарлі Мен розвіяв на все свою славу розумної людини.

Було то так. У селі зявився чорний яструб і вже забирав кури. Нераз бачили його, нераз стріляли на нього, але все дарма. Хижий птах відлітав неткнений відсіля, спокійно розпостирав широкі крила у воздусі, начеб погорджував ворогуванням людей.

Одначе Чарлі Мен мав щастя. Його око бистре, рушниця влучає! Чарлі Мен побачив раз, як яструб держав у кигтях велику курку і ширяв понад селом. Стали стріляти, птах здрігнувся на всьому тілі й упав на землю.

Чарлі підніс птаха і переконався, що шріт приголомшив птаха, але не ранив його. На пів примкненими очима глянув яструб у лице мисливця, брови хижака задріжали, кігті його вбрушилися легко.

То був великий птах, великий і тяжкий. Його на пів примкнені очи гляділи сміливо, подеколи він здрігався на всьому тілі, Чарлі Мен чув його тепло в своїх руках, чув, як билося його хижацьке серце.

Жінка червоного Джека радила:

— Дайте того грабіжника дітям, Чарлі Мен! Вони вже справляться з ним!

— Він повидирав би їм очи! — замітила інша жінка тривожно.

Стара Клер, найпобожніша жінка в громаді, сказала захриплим від молитов голосом:

— Ви, люба Крукс, говорите небилиці! Діти могли би випустити того страшного птаха... і він наново крастиме наші кури... Треба ліпше взятися до нього й відразу вбити його...

Всі поважали дуже стару Клер, тому згодилися з нею, що птаха конче треба вбити.

Мен відняв пальці від шиї птаха. Він глядів спокійно й мовчки на метушню довкола нього. Своїми сірими очима не дивився у лиця, лише поміж людей і понад них. Тому, кажу я, глядів він на метушню. Потім підняв птаха зі землі, взяв його під паху тай поніс додому.

Як Мен прийшов додому, птах відітхнув трохи. Одним сильним рухом цілого тіла намагався вирватись з рук старого мисливця. Одначе цей знову стиснув птаха за шию своїми залізними пальцями. Тиснув його так сильно, що очи птаха завернулися дивно та зайшли кровю. Чарлі Мен наблизив яструбову голову до свого лиця та сказав коротко і просто:

— Я вбю тебе, приятелю...

Яструб вигнув шию й дзьобнув дзьобом Чарлі Мена в руку. Цього мисливець не сподівався зовсім. Здрігнувся з болю, закусив зуби, підняв яструба високо понад голову та кинув ним із усієї сили об землю.

Хижак упав на бік, але зараз відвернувся і розпрістер крила.

Мен глянув на ранену руку, з якої обильно стікала темна кров. Потім зняв рушницю з плечей і прицілився...

Птах рознімав кігті чимраз більше, піднімав голову все вище, поглядав палкими очима, здрігав крилами і ждав...

Чарлі Мен підняв помало голову та глядів сірими очима у небо. А воно нині було таке високе й широке... І він опустив рушницю до ноги...

При цьому він задумався і спокійно глядів на птаха...

Потім поклав рушницю на землю, взяв скринку, що стояла на боці, підійшов до птаха, що ждав уже останньої хвилі боротьби, накрив його скринкою та пішов додому не спішучись.

Його жінки і його дітей не було дома. Вони, як усе, поїхали були до дідуся над море. Вони, як було відомо у селі, не дуже любили Чарлі...

За яких десять хвиль вернув він. Руку мав недбало завязану рушником, який вже перейшов був кровю. У другій руці мав тонкий, а довгий мотузок. Підняв скринку, прикляк біля птаха й сказав понуро:

— Не будемо сперечатися...

Засліплений темрявою під скринкою й обезсилений від удару об землю, лежав птах усе ще таксамо готовий до бою, але голова його повисла тепер безсило на землі, лише одно жовтаве, кругле око звернулося на Чарлієве лице... Воно погорджувало його...

Чарлі Мен закинув петлю на ногу яструбові і натягнув її. Яструб заскреготав, начеб у горлі закипіла йому кров. Але він був занадто обезсилений та упокорений, щоби могти станути до бою.

Другий кінець мотузка привязав Мен до дерева, потім глянув на птаха, кивнув до нього мовчки головою, підняв рушницю зі землі та пішов у хату.

Яструб звернув на нього своє жовте, кругле око... Потім підняв трохи крила, але вони безвладно опали на землю...

Птах притягнув одно крило та сильним рухом кинувся на бік... і підвівся на ноги...

Тепер став тихо і захрипло, злобно скреготіти, знову сів на землю та підперся крильми у поросі. Так сидів розбурханий і розбитий, похиливши хижацьку голову, поглянув круглим оком на шнурок, що наче довгий, сірий і тонкий вуж тягнувся від його ноги до дерева. Розбурхане піря здрігнулося.

Чарлі Мен стояв біля вікна та поглядав сірим оком на яструба...

*

За три дни прийшов птах до себе, скакав по подвірю, тягнув із трудом розбурхане крило і довгий шнурок за собою, скакав довкола та приглядався всьому жовтими очима — бистро, холодно і злобно.

Щодня кидав йому Мен кусники сирого мяса, але яструб навіть не торкнув їх у присутности мисливця. Коли який кусень упав біля його клюва, птах розпростирав здорове крило та відскакував геть від того кусня мяса, навіть не глянувши на нього... Опісля зникали кусні мяса незамітно.

Сільські діти любили дуже бавитися з Чарлі Меновим яструбом. Приходили щодня веселою громадкою, викрикали до яструба, плескали в долоні, кидали камінням на похмурого птаха, старалися поцілити його у це жовте, бистре око, що чомусь грізно гляділо на них.

Коли який камінь упав біля яструба, глянув на нього яструб зпід лоба та не ворохнувся. Коли який камінь ударив його денебудь, він підскакував зриваючись. Усе мовчав.

Чарлі Мен сидів усе на сходах свого домика напроти дітей та глядів, як вони бавилися з яструбом. Не говорив із ними та й так зменшував їх приємність. Усі відчували його непорушний погляд, а кождому здавався він зайвим... Виминаючи каміння, що його кидали за ним, скакав цей великий, понурий і злобний птах у траві. На сходах сидів цей високий, сухий чоловік, підпер бороду в долоні, поглядав на яструба, на дітей, як вони бавилися з птахом і намагалися поцілити каменем його недобре око.

Чарлі Мен мовчав... А ще гірше було, як він нерадо й спровола сказав кілька лінивих а навіть глупих слів.

— Діти, як хочете, можете цьому птахові кинути кілька куряток. Гадаю, що він волів би курята, ніж каміння...

Іншим разом, як малий Джонстон вдарив яструба у ногу, Мен встав і сказав до дітей:

— На нині — гадаю, він має вже доволі... Йдіть уже, діти, додому...

— Коли ви вбєте того чорта, пане Мен? — питалися діти.

— Щоби його вбити... на це не треба богато часу... — відповів він.

Це все було скучне й охолоджувало завзяття дітей, що ненавиділи шкідного птаха з усієї сили. Цікаве було, що й сам Мен з того часу, як припняв яструба, майже не виходив із хати. Часом діти кидалися сердито на птаха. Тоді він кидався зараз на спину, розпростирав кігті, отвирав дзьоб і так вижидав бою.

В такій хвилі Мен уставав і ніби готовився до чогось, що відразу відтягнулоби увагу дітей від яструба. Вони гляділи на Чарлі Мена а він на них... Їм було ніяково, коли він глядів на них холодно і сумно... Тоді вони покидали того немилого сірого птаха і цю дивну людину...

Раз, як діти відійшли, Чарлі Мен далі сидів на сходах і глядів на птаха. А птах був уже змучився скаканням, притулився до пня дерева, похилив голову до землі, начеб на нього наляг тяжкий невидимий тягар довгого життя або довгих терпінь.

Чарлі Мен глядів на птаха аж поки не смерклося. Потім устав і помало підійшов до дерева. Птах зірвався, піря настобурчилося на ньому.

— Помиляєшся, приятелю! — пробурмотів Чарлі Мен і похитав головою.

Він підходив до птаха, а цей утікав від нього, при чому розвивався шнурок. Спочатку яструб противився і замахав крильми. Але коли побачив, що за кождим разом, як обкрутиться довкола дерева, шнурок продовжується і віддалює його від людей, став чимраз скорше й скорше скакати по землі... Вкінці підняв крила вгору, піднявся, підлетів і заскреготав.

Шнурок притягнув його назад, він упав на землю та замахав крильми. Сів у траву та глядів на Мена круглим жовтим оком. Чарлі Мен глянув на птаха, нараз відвернувся і пішов додому. Зараз вернувся з рушницею. І знову підійшов помало до яструба і прицілився...

Яструб натягнув мотузок і сидів тут неповорушно. Мен засміявся, опустив рушницю та сказав: „То дурниця, приятелю! Цього непотрібно, я знаю..."

Мен поклав рушницю на землю і виняв ножик із кишені. Взяв за шнурок і став притягати його до себе. Яструб зірвався, замахав крильми, готовий кинутися на землю і боронитися...

Одначе Чарлі Мен одним махом перетяв шнурок коло самої яструбової ноги та зараз відскочив на бік. Наляканий тим рухом птах піднявся у воздух... Скрикнув весело і голосно й іще раз опустився на землю, начеб не вірив у волю...

Чарлі Мен підняв рушницю і не поглядаючи зовсім на птаха пішов у хату.

Почув за собою у воздусі тяжкі удари крил — раз, два, три... потім тихий шум крил великого, тяжкого птаха.

Мен похилив голову і зник у хаті не оглядаючись.

Рано прийшли діти знову, але вже не було птаха. Чарлі Мен у мисливському одязі старанно намащував рушницю.

— Деж той одноокий чорт? — кричали діти.

Чарлі Мен нічого не відповів.

— Де птах, мистер Мен? — питалися діти, обступаючи мисливця.

Мен підняв лице вгору та сказав спровола:

— Птах відлетів... бо так йому треба було.

— Ви пустили його? — скричали діти здивовано і розчаровано. — Щоби знову забирав кури? Тепер, коли ми всі маємо курятка?... Ой, пане Мен!

— Я сказав йому — сказав Чарлі Мен — хай він у друге не попадається мені... Та як треба поводитися з дробом, про це я якось забув згадати. Так, я забув...

З того часу ціла околиця прозиває славного мисливця Чарлі Мена йому поза плечима не інакше — як старим ослом.

*) Максим Горкий скінчив саме тепер 60-тий рік життя. Правдиве його імя: Пешков Олексій Максимович. Замітний він тим, що самоук, а за молоду зазнав чимало горя як бурлака і як робітник.

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

яке відбулося на днях від 15-го до 18-го лютого 1928 р. в домі У. Н. Союза, 83 Гренд ул., Джерзи Сіті, Н. Дж.

(4)

Загальний рух членів в 1927 р.

Повнолітні:

З початком 1927 р. було в У. Н. Союзі:	
Повнолітних членів	19,332
Принято нових	1,560
Принято наново	703
Принято з переступними листами	396
Принято з інших кляс	119
Разом	22,110
В 1927 р. суспендовано	1,430
відійшли з переступними листами	421
відійшли до інших кляс	120
померли	177
Разом	2,148
Остало	19,962

Малолітні:

З початком 1927 р. було в У. Н. Союзі:	
дітий членів	11,714
В 1927 р. принято нових	1,352
принято наново	389
принято з переступними листами	216
Разом	13,671
В 1927 р. суспендовано дітий	903
відійшли з переступними листами	213
відійшли до повнолітних членів	176
померли	33
Разом	1,325
Остало	12,346

Вік обезпечення в У. Н. Союзі і їх суми обезпечення з кінцем 1927 р.

Малолітні:

Від	до		Число	на суму
Від 1	до 5-літних	дітий	2,668	$ 151,844
„ 6	„ 10	„	4,647	844,480
„ 11	„ 15	„	4,237	1,456,416
„ 16	„ 18	„	794	315,068
Разом дітий			12,346	$ 2,767,808

Повнолітні:

Від	до		Число	на суму
Від 18	до 24-літних	членів	1,375	$ 1,328.850
„ 25	„ 29	„	1,284	1,102.250
„ 30	„ 34	„	4,729	3,955,650
„ 35	„ 39	„	5,103	4,299,950
„ 40	„ 44	„	3,924	3,250,400
„ 45	„ 49	„	2,110	1,654,700
„ 50	„ 54	„	957	700,750
„ 55	„ 59	„	343	278,350
„ 60	„ 64	„	97	87,100
„ 65	„ 69	„	36	34,500
„ 70	„ 77	„	4	4,000
Разом членів			19,962	$16,696,500
Разом всіх обезпечених			32,308	$19,464,308

Повисша табелька дуже богато говорить. Вона показує, які є зобовязання організації супроти членів що до фінансів. Тая табелька повинна остерегти членів і урядників відділових, щоби були осторожні в приниманню нових кандидатів, бо приниманнє людей хорих або старих є кривдою для тих членів, що вступали молоді і здорові. Хай близько двоміліоновий маеток організації нікого не випроваджує з рівноваги і надто не імпонує, бо хоч то маеток великий, то зобовязання супроти членів в десятеро більші.

Тим членам У. Н. Союза, що даються баламутити ріжним панкам від високої політики, які організації сеї „ні орали, ні сіяли", але думають, що могли би збирати овочі чужої праці; яких двоміліоновий маеток У. Н. Союза засліплює і виводить з рівноваги до тої міри, що їм здається, що колиб при кермі організації були вони сами, а не такі, по їхньому, хлопуні-недоуки, то сего маетку вистарчилоби для них і для їх політики, як раз повисша табелька повинна вказати, чого кому захочується та чи се можливе, при чім не треба забувати, що хоч се українська організація, але й американська та під опікою і контролею державною, яка також на високій політиці українскій не розуміється, але глядить, щоби наші хлопські зобовязання, обняті повисшою табелькою, були виконані.

Повисша табелька представляє річне замкненнє руху членів після віку, яке ведеться заедно з місячними замкненнями, не проголошуючи в органі лиш на се, щоби з кінцем року мати точний виказ членів після віку, що є конечне для оцінки вартости наших грамот і до річних звітів для стейтів.

(Дальше буде)

УКРАЇНЦІ, ГОРОЖАНЕ КАНАДИ!

Відозву під цим заголовком читаємо у вінніпеґськім „Українськім Голосі" (ч. 13, з 28. березня 1928):

Телеграми з послідного тижня принесли нам вісти зі Старого Краю, які обурили до глибиня душі не лище кождого, що чуеться Українцем, але взагалі всіх, кому справедливість, сей найвисший здобуток людства, не є рівнодушна.

Польський суд у Львові дня 14 березня с. р. видав присуд смерти через повішення на двох молодих Українців: Василя Атаманчука й Івана Вербицького, обжалуваних о вбивство куратора шкіл Собінського. Присуд сей є нечуваний і несправедливий, тому, що обжалованим вини в убивстві не доказано. Мимо того, що ціла армія державної польської поліції і друга армія тайних детективів вишукувала і збирала всі нитки вже від 19 жовтня 1926 р., то є від дня вбивства куратора Собінського, в процесі, що тревав майже два довгі місяці, обжалованим вини в убивстві не доказано. Бо доказати вину в злочині можна лише тому, хто злочин поповнив, а годі доказати її невинному. Сам прокуратор на вступі своєї довгої кінцевої бесіди признає, що він має докази проти обох обжалованих у їх розвідчій службі проти Польщі, чого впрочім оба обжаловані, як вороги польського панування на українських землях, не заперечують, але що таких доказів вини у вбивстві Собінського у него нема. Се сконстатовання самого прокуратора говорить ясно само за себе. Воно вповні вистарчає на доказ невинности обох обжалованих, на доказ, що присуд польського суду є грубим порушенням справедливости.

Однак лава суддів присяглих, зложена з людей ворожих всьому, що українське, між якими не було ні одного Українця, взяла кров невинних на себе. Тим нечуваним поступком лава суддів присяглих доказала, що їй байдуже і далеке почуття справедливости, що вони бажають крови і пімсти на Українцях за смерть Поляка Собінського, а що винних не вдалося зловити, то покарали невинних.

Убивство куратора шкіл Собінського є чисто політичного характеру. Польща, якій віддано українську Східну Галичину, хоче затримати сей край на все. Тому однак, що Поляків нараховується там всего на приблизно 20 проц., хочуть вони збільшити польське населення на українських землях, одно: поселюванням на парцельованих фільварках спроваджуваних з корінної Польщі Поляків, друге: спольщенням українського населення. Сю другу задачу виконував саме куратор Собінський. Він учителів Українців переносив до корінної Польщі, а учителів Поляків посилав на українські землі. Він перемінював українські школи на польські. Він нищив тяжко здобутий на протязі цілих віків культурний добуток українського народу, поступаючи при тім так цинічно і безоглядно, що стягнув на себе ненависть цілого українського населення. Він сіяв бурю, а буря змела його з лиця землі. Собінський робив все те не на свою руку, не проти волі польського уряду і польської публичної опінії; він слухав голосу україножерної польської преси, ворожої всьому, що українське, і польської публичної опінії. Ту опінію робили і роблять в першій мірі Поляки зі Східної Галичини, саме ті люде, що засідали в лаві суддів присяглих при переведенню розправи і виданню засуду смерти на Василя Атаманчука й Івана Вербицького. Судили Українців люде, що, засліплені національною ненавистю і нетерпимістю, не зуміли взнестися понад всякі усобиці і видати безсторонно справедливого засуду.

Сам факт, що суддями в політичнім процесі були національні вороги обжалованих, каже сумніватися в їх безсторонсіть, а цілий перебіг процесу і засуд на смерть без доказання вини підтверджує ті сумніви. В таких справах у инших культурних державах діється інакше. От приміром в Канаді, коли обжалованим о якийсь злочин є Француз, то лава суддів присяглих мусить складатися з половини Французів. Так повинно і мусить бути на українських землях під Польщею, коли суд має бути трибуналом справедливости, а не глумом над нею, як се сталося в послідним процесі.

Нам, горожанам Канади українського походження, не є і не може бути байдуже, що діється в старім краю нашим братам. Нащим обовязком є представити культурному світові справу в правдивім світлі, здерти заслону, що закриває всі безправства над ними, та апелювати в імя гуманности і справедливости до Ліґи Націй і всіх культурних держав, щоби вони стали в обороні невинних. На нас лежить обовязок не лише відкликатись до почуття справедливости і гуманности, до культурного світа в поодиноких случаях, як сей послідний, але також вказати культурному світови на сам корінь зла, бо поодинокі случаї се ті огники, які можуть запалити великий огонь. Тому-то ми, руководячись повисшими мотивами, висилаємо в справі засуду на смерть Василя Атаманчука й Івана Вербицького протест, а основу, на якій зродився послідний процес, освітлимо в окремім меморіялі.

ЗА КОМІТЕТ ОБОРОНИ ЗАСУДЖЕНИХ:

Адв. Стефан Савула, голова; **Юськевич,** секретар.

Українська Стрілецька Громада у Вінніпеґу на Надзвичайних Сходинах дня 20 березня 1928 р. в справі засуду смерти, винесеного львівським судом на бувших жовнірах Української Армії, Василеви Атаманчуку й Іванови Вербицькому, ухвалила вислати протест на руки Президента польської Републики Іґнаца Мосціцкого такого змісту:

Вінніпеґ, Ман., Канада,

Березня 21-го, 1928, 5.45 рано.

Президент Рінипосполитої Польської

Іґнац Мосціцкі,

Варшава, Польща.

Жадаємо знесення репресій на культурнім полі, примінюваних польським урядом на занятих українських землях зглядом українського народу. Тимсамим жадаємо суспендовання вироку смерти на Василя Атаманчука й Івана Вербицького яко наслідку повисшого стану. Жадаємо ревізії засуду Василя Атаманчука й Івана Вербицького. Такіж телеґрами шлемо до Ліґи Націй і урядів культурних держав.

Українська Стрілецька Громада,

Box 2121, Вінніпеґ, Ман., Канада.

— Тату, чи червоні лиця є доказом здоровля?

— Так, дитино.

— То я бачила нині хлопця, що з правого боку був здоровший ніж з лівого.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ЧАГРОВА, ПОВІТ РОГАТИН, ГАЛИЧИНА.

Дорогі Земляки!

Звертаємося до Вас з гарячим проханням о поміч і вже наперед складаємо щиру подяку, бо тілько за вашою помочю зможемо піднести наше село з теперішнього великого занепаду. Положення нашого села більше як жахливе.

Від 1925 року є в нас читальня „Просвіти", але ледви животіє, бо не маємо власної хати, де би в більшому числі могли зійтися та щось прочитати, щось красного навчитись та порадитись, як поправити те нужденне життя. Нема дому, де би можна примістити кооперативу і не дати себе визискувати ріжним шахраям.

Просимо дорогих земляків, що проживають у Шикаго та по других місцевостях, зробити святе діло своїм братам у Старім Краю. Зробити так, як то вчинили Нюйорчане. Хоч і не багато, за те вігукнулися і не словами, а ділом. Імена жертводавців Нюйорчан: Явдоха Драбун 16 долярів; І. Вошитко В., Романюк, Варвара Драбан по 10 долярів; М. Боднар, Катерина Боднар, Юстина Богач по 5 долярів; Казек Nуесь 3 доляри; А. Кропильницький, Д. Польний, Й. Садовський, І. Язопаський, М. Коник, М. Вічак, Ф. Леськів, Т. Пітула по 2 доляри; Т. Процик $1.50; П. Ґула, Юлія Хованець, С. Процик, Г. Томків, М. Піхурський, А. Сая, Марія Ґраш, М. Кайцан, Ш. Набельберґ, Матлі Блюменфельд, М. Козак, С. Федунок, Ф. Карпунь, А. Павлюк, М. Барбарич, Л. Мороз, В. Трач, С. Шимків, Н. Реміс, М. Лібер, І. Витак, К. Ґліва, І. Бубела, М. Демянчук, М. Крупчин, Д. Скаско, М. Роґовський, К. Брозоній, П. Кузик, Д. Якимов, Ю. Бартог, М. Бортник по $1.00; В. Панасюк, Т. Свікес, А. Крап, М. Новак, І. Кірницький, П. Дашкевич, І. Василинський, І. Бабіна, М. Кастукевич, А. Ярус, П. Хлод, П. Кузик, А. Пецевич, Ю. Васкінський, В. Леманський по 50 цнт.; Н. Сомердак 25 цнт. Разом збірка виносила $160.00, з яких Катерина Боднар сама зібрала $34.00. Гроші вислано на руки Ілька Николина, касієра читальні „Просвіта". Всім жертводавцям складаємо щиру подяку.

Юлія Драбун, Іван Вошитко, Василь Романюк, Антін Драбан, Катерина Боднар.

Ню Йорк.

Дорогі земляки! Ви знаете, яка біда темному чоловікові у світі. Ви знаете, що сільська господарка також потрібує науки. Всі жертви проситься слати до Ілька Николина, а спис жертводавців до читальні „Просвіта".

За Виділ:

о. Омелян Лопушинський, І. Чайківський, Ф. Гнида, І. Николин, С. Федоренко, Г. Хотин, Ю. Сиротюк, О. Насолик, О. Гавра, М. Свичий, З. Мельник, Д. Гнида, І. Любінець.

